

ПЪТЪТ НА БЪЛГАРСКОТО ЧИТАЛИЩЕ

Историята на българското читалище е много поучителна. Първитѣ читалища сѣ основани въ 1856 година, т. е., следѣ закрепването на училищата за невръстнитѣ българчета. Тѣ сѣ запълвали празннината отѣ училища за възрастнитѣ. Само за 21 година читалищата нарастнали на 130 и представлявали живи просвѣтни огнища. Били мѣста за просвѣта и възпитание. Прѣскали общи знания, давали специални познания за подобрене на занаятитѣ, търговията, земедѣлието и др. и сѣ сочели пѣтищата, които трѣбвало да се следватѣ, за да се добие духовно и политическо освобождение.

Следѣ освобождението мнозина отѣ създателитѣ и крепителитѣ на читалищата помислиха, че последицитѣ вече сѣ излишни и ги изоставиха. Заели видни мѣста въ разнитѣ държавни институти, тѣ не се сѣщаха за читалищата.

Изтекоха нѣколко години на безгрижие за просвѣтата и поминѣка на народнитѣ маси. Нашата следшколска младежъ и възрастното население останаха подѣ влиянието на кръчмата и на отвратителното партизанство. Резултатитѣ отѣ това положение се явиха на лице. Населението остана невежествено. Полуинтелигентни изѣ неговата срѣда започнаха да партизанствуватѣ, да демагогствуватѣ и да го използватѣ за лични облаги.

Заловени съ закрепването и благоустрояването на новата държава, правителствата не предприемаха нищо за просвѣтяването на населението и за подобренieto на земедѣлието, занаятитѣ, търговията и др.

Народното учителство първо разбра лошитѣ последствия за държавата отѣ невежеството на широкитѣ народни маси. Ето защо, още отѣ момента, когато положи основата на първата си организация (Б. У. Съюзъ) и се почувствува сдушено, то си постави за главна цель просвѣтата на възрастното население.

Цѣли 13 години (отѣ 1895 до 1908 година) самѣ, неподкрепяно отѣ никого и отѣ никѣде, то възобновяваше читалища и работѣше усилено въ вечерни и недѣлни училища. Уреждаше сказки, даваше забави, учеше на редѣ, чистота и пр.

Тази огромна работа не само се извършваше при голѣми несгоди, но бѣше много рискована, защото мѣстнитѣ първенци, училищнитѣ и други власти смѣтаха тази дейность за вредна и противодържавна и жестоко преследваха будното учителство.

За щастие, отѣ 1908 година насамѣ настѣжли опомняне. Правителствата усвоиха мисълта на учителството, че благоденствието на народа и напредѣка на държавата сѣ въ зависимостъ отѣ просвѣтата на този народѣ. Ето защо, преследванията на учителитѣ за основаването и заздравяването на читалищата намалѣха. Това окуражи будното учи-